

NAŘÍZENÍ EUDR V PRAXI POTRAVINÁŘSKÝCH PODNIKŮ

EUDR REGULATION IN THE PRACTISE OF FOOD BUSINESSES

Petra Mačáková¹ – Jan Dobeš¹

¹ Ústav ochrany a welfare zvířat a veřejného veterinárního lékařství, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1, 612 42 Brno, Česká republika

<https://doi.org/10.11118/978-80-7701-100-6-0234>

ABSTRAKT

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů (EUDR) představuje nový právní rámec, jehož cílem je omezit podíl Evropské unie na globálním odlesňování a degradaci lesních ekosystémů. Cílem příspěvku je analyzovat dopady EUDR na potravinářské podniky se zaměřením na komodity relevantní pro potravinářství. Mezi hlavní komodity patří hovězí maso a výrobky z něj, kakao a výrobky z něj (čokoláda), káva, sója a palmový olej, včetně výrobků, které tyto suroviny obsahují. Zvláštní pozornost je věnována legislativnímu vývoji v letech 2024 a 2025, kdy došlo k přijetí dvou novelizačních nařízení, jež nejen odložila použitelnost EUDR, ale současně zavedla zjednodušení některých povinností, zejména v oblasti náležité péče a toku informací v dodavatelském řetězci.

Klíčová slova: odlesňování, skot, kakao, káva, palma olejná, sója

ABSTRACT

Regulation (EU) 2023/1115 of the European Parliament and of the Council on the making available on the Union market and the export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation (EUDR) establishes a new legal framework aimed at curbing the European Union's contribution to global deforestation and the degradation of forest ecosystems. The objective of this paper is to analyse the impacts of the EUDR on food businesses, specifically focusing on commodities relevant to the food industry. These primary commodities include cattle and derived products, cocoa and cocoa-based products (chocolate), coffee, soy, and palm oil, as well as products containing these raw materials. Special emphasis is placed on legislative developments throughout 2024 and 2025, during which two amending regulations were adopted. These amendments not only postponed the EUDR's application but also introduced simplifications to specific obligations, particularly regarding due diligence and information flow within the supply chain.

Keywords: deforestation, cattle, cocoa, coffee, oil palm, soy

ÚVOD

Problematika odlesňování a degradace lesů se v posledních letech stala jedním z klíčových témat environmentální politiky Evropské unie. Potravinářský sektor je v tomto kontextu vnímán jako oblast s významným dopadem na globální využívání půdy, a to zejména v souvislosti s produkcí živočišných komodit a tropických plodin. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010 (dále jen „EUDR“), představuje právní nástroj, jehož cílem je omezit negativní dopady spotřeby v Evropské unii na lesní porosty ve třetích zemích prostřednictvím zavedení povinného systému náležité péče.

Nařízení EUDR se vztahuje na vybrané komodity uvedené v tabulce 1, které mají největší dopad na odlesňování.

Tabulka 1: Vybrané komodity, na které se vztahuje nařízení EUDR

Komodita	Relevantní produkty a složky (příklady)
Skot	Hovězí maso, hovězí kůže/useň, některé požitelné droby
Kakao	Kakaové boby, čokoláda, kakaové máslo, kakaový prášek
Káva	Kávová zrna, mletá káva, kávové produkty
Palmový olej	Surový i rafinovaný palmový olej, deriváty palmového oleje (např. v pekárenských výrobcích, cukrovinkách, margarínech)
Sója	Sójové boby, sójová mouka, tofu, sójový olej (často používán jako krmivo pro skot)
Kaučuk	Přírozený kaučuk (např. v některých obalech a rukavicích), v potravinářství méně kritický než v ostatních
Dřevo	Dřevěné obaly a dřevařské výrobky (např. nábytek)

Pro potravinářské podniky znamená EUDR zásadní změnu v přístupu k řízení dodavatelských řetězců, a to nejen z hlediska dohledatelnosti surovin, ale i právní odpovědnosti za původ výrobků.

Příspěvek si klade za cíl představit aktuální právní rámec EUDR, jeho vývoj prostřednictvím novelizací v letech 2024 a 2025 a zhodnotit, jakým způsobem se tyto změny promítají do povinností potravinářských podniků v praxi.

Právní rámec a základní principy EUDR

Nařízení EUDR bylo přijato jako přímo použitelný právní předpis Evropské unie a je závazné v celém rozsahu ve všech členských státech. Jeho základním principem je zákaz uvádění na trh Unie a vývozu z Unie komodit a výrobků, které nesplňují stanovené podmínky. Tyto podmínky spočívají zejména v požadavku, aby produkty nebyly spojeny s odlesňováním nebo degradací lesů po 31. prosinci 2020, aby byly vyrobeny v souladu s právními předpisy země původu a aby jejich původ byl dohledatelný až ke konkrétnímu pozemku, na němž byla surovina vyprodukována.

Klíčovým nástrojem k naplnění těchto požadavků je povinnost provozovatelů zavést a uplatňovat systém náležité péče. Tento systém představuje právní odpovědnost provozovatele za shromažďování relevantních informací o produktu, posouzení rizika nesouladu s EUDR a přijetí opatření k jeho minimalizaci. Bez splnění těchto povinností nesmí být produkt uveden na trh Evropské unie.

Časová účinnost a novely nařízení EUDR

Nařízení EUDR vstoupilo v platnost dne 29. června 2023. Původní znění tohoto nařízení stanovilo jeho použitelnost od 30. prosince 2024 pro velké a střední podniky, zatímco pro mikropodniky a malé podniky měla být použitelnost odložena do 30. června 2025. Již v průběhu roku 2024 se však ukázalo, že implementace EUDR naráží na řadu praktických problémů, zejména pokud jde o dostupnost geolokačních údajů, funkčnost informačních systémů a připravenost hospodářských subjektů na nové povinnosti.

V reakci na tyto skutečnosti bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3234, kterým došlo k prvnímu odložení použitelnosti EUDR o jeden rok. Na základě této novely se EUDR mělo nově použít od 30. prosince 2025 pro velké a střední podniky a od 30. června 2026 pro mikropodniky a malé podniky. Tato změna se týkala pouze odkladu účinnosti a měla umožnit hospodářským subjektům dokončit přípravu systémů náležité péče a současně poskytnout členským státům čas na vybudování kontrolních mechanismů.

Přesto ani tento časový odklad nebyl shledán dostatečným. Proto bylo na konci roku 2025 přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2025/2650, kterým byla použitelnost EUDR odložena podruhé, opět

o jeden rok. Podle aktuálně platné právní úpravy se tak EUDR použije od 30. prosince 2026 pro velké a střední podniky a od 30. června 2027 pro mikropodniky a malé podniky. Nařízení (EU) 2025/2650 kromě odkladu časové působnosti také zjednodušilo některé povinnosti. Povinnost vykonávání náležité péče nově ponese pouze první článek dodavatelského řetězce, tedy takzvaný hospodářský subjekt, který poprvé uvede produkt na trh v EU. Pro mikro a malé primární producenty (zemědělce) platí úleva, kdy namísto referenčních čísel předloží pouze jednorázovou identifikační deklaraci. Evropská komise má navíc do 30. dubna 2026 předložit zprávu o možnostech dalšího zjednodušení nařízení.

Povinnosti provozovatelů potravinářských podniků podle EUDR

Provozovatelé potravinářských podniků ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 jsou v rámci EUDR typicky zařaditelní mezi hospodářské subjekty, které uvádějí potraviny nebo suroviny na trh Evropské unie, případně s nimi v dodavatelském řetězci dále obchodují. Rozsah jejich povinností se po novelizaci nařízením (EU) 2025/2650 významně liší v závislosti na tom, zda vystupují jako první článek dodavatelského řetězce, nebo zda navazují na již splněnou povinnost náležité péče jiným subjektem.

Provozovatel potravinářského podniku, který je současně prvním hospodářským subjektem zpřístupňujícím relevantní komoditu nebo výrobek na trhu Unie, nese plnou odpovědnost za splnění povinností náležité péče podle EUDR. V praxi to znamená zejména povinnost shromáždit informace o původu komodity, včetně geolokačních údajů produkčních ploch, ověřit, že produkce nevedla k odlesňování nebo znehodnocování lesů po referenčním datu stanoveném nařízením, a posoudit soulad produkce s právními předpisy země původu. První článek je také zodpovědný za shromažďování veškeré dokumentace prokazující splnění náležité péče a její předávání navazujícím subjektům formou referenčních čísel či identifikačních údajů.

Subjekty, které navazují na již splněnou náležitou péči, mají povinnost ověřovat, že komodity, které uvádějí na trh nebo dále distribuují, jsou doprovázeny referenčním číslem od prvního článku dodavatelského řetězce. Tyto subjekty musí evidovat a uchovávat referenční čísla pro případ kontrol a zajišťovat jejich předávání svým odběratelům, aby byla zachována sledovatelnost. Mikropodniky a malé podniky využívají zjednodušený postup, kdy místo opakovaného předávání referenčních čísel předkládají jednorázovou identifikační deklaraci a obdrží identifikační číslo, které je následně používáno v rámci dodavatelského řetězce. Takové rozdělení povinností umožňuje, aby první článek dodavatelského řetězce nesl hlavní odpovědnost za náležitou péči, zatímco další subjekty zachovávají dohledatelnost a transparentnost bez nadměrného zatížení.

ZÁVĚR

Nařízení EUDR představuje pro potravinářské podniky zásadní právní rámec pro řízení dodavatelských řetězců a zajištění environmentální odpovědnosti. Povinnosti prvního článku dodavatelského řetězce zahrnují komplexní ověřování původu komodit, hodnocení rizik odlesňování a dokumentaci náležité péče. Navazující subjekty zajišťují evidenci referenčních čísel a udržují sledovatelnost surovin, přičemž malé a mikropodniky využívají zjednodušené postupy s identifikační deklarací. Tento systém umožňuje zachovat odpovědnost za původ komodit, podporuje transparentnost v dodavatelském řetězci a poskytuje jasný rámec pro kontrolu a audit. Pro české potravinářské podniky znamená EUDR nutnost přizpůsobit interní procesy, zavést systémy evidence a propojit povinnosti s existujícími standardy řízení kvality, čímž se dosáhne souladu s evropskou legislativou a současně ochrany životního prostředí.

LITERATURA

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 ze dne 31. května 2023, o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [vid 30-01-2026]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3234 ze dne 19. prosince 2024, kterým se mění nařízení (EU) 2023/1115, pokud jde o ustanovení týkající se dne použitelnosti. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [vid 30-01-2026]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2025/2650 ze dne 19. prosince 2025, kterým se mění nařízení (EU) 2023/1115, pokud jde o některé povinnosti hospodářských subjektů a obchodníků. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [vid 30-01-2026]. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/>

Kontaktní adresa: MVDr. Petra Mačáková, Ph.D., Ústav ochrany a welfare zvířat a veřejného veterinárního lékařství, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Veterinární univerzita Brno, Palackého tř. 1, 612 42 Brno, Česká republika, e-mail: macakovap@vfu.cz